

5.9.2017

Diaarinumero
H 376/17

Oikeusministeriö

Oikeusministeriön lausuntopyyntö 30.6.2017, dnro 1/41/2016

LAUSUNTO YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANOTYÖRYHMÄN (TATTI) MIETINNÖSTÄ JA TYÖRYHMÄN EHDOTUKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI UUDEKSI TIETOSUOJALAIKSI

Oikeusministeriö on pyytänyt korkeimmalta hallinto-oikeudelta lausuntoa otsikossa mainitusta mietinnöstä ja lakiehdotuksesta. Korkein hallinto-oikeus esittää lainvalmistelun tässä vaiheessa lausuntonaan seuraavaa:

Välittömästi sovellettavan yleisen tietosuoja-asetuksen ja asetusta täsmentävän ja täydentävän lain kokonaisuus muodostuu väistämättä vaikeaselkoiseksi. Tämä voi aiheuttaa ongelmia, kun otetaan huomioon, kuinka laajasti ja erilaisissa yhteyksissä asetusta ja laki tulevat sovellettaviksi. Säädosmuutoksen myötä korostuu tarve selkeille henkilötietojen käsittelyä ja suojaa koskeville ohjeille.

Merkittävä ja käytännön soveltamisongelmia aiheuttanut saumakohta on ollut henkilötietolain ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki) yhteensovittaminen, käytännössä henkilötietojen luovuttaminen viranomaisen henkilörekisteristä. Tähän ongelmaan työryhmä ei ehdota ratkaisua. Nykytila kuitenkin muuttuisi, koska julkisuuslain 16 §:n 3 momentin viittaus koskee jatkossa asetuksen mukaista oikeutta tallettaa ja käyttää henkilötietoja.

Merkittäviä soveltamisongelmia on liittynyt myös erityislainsäädäntöön, kuten esimerkiksi poliisin tietojärjestelmiin ja terveydenhuollon rekistereihin.

Tietosuojalakea koskevan ehdotuksen osalta korkein hallinto-oikeus esittää seuraavat huomiot:

Korkein hallinto-oikeus pitää perusteltuna sitä, että lakiehdotuksen muutoksenhakua koskeva 22 § sisältää vastaavan valituslupasäännöksen kuin nykyinen henkilötietolaki.

Käsittelyn viivästymistä koskevaa lakiehdotuksen 23 §:ään sisältyvää viivästysvalitusta vastaavaa elementtiä ei sisälly voimassa oleviin hallintolainkäyttöä koskeviin säännöksiin. Olisi vielä aiheellista selvittää, onko asetuksen 78 artiklan 2 kohdan vaatimus tehokkaiden oikeussuojakeinojen turvaamisesta viivästymistilanteessa järjestettävissä jollain muulla tavoin kuin mahdollistamalla viivästysvalituksen tekeminen suoraan hallinto-oikeudelle. Ehdotuksen mukainen malli johtaa epämääräiseen tilaan ja aiheuttaa hallinto-oikeuksien työtaakan ennakoimattomaa kasvua. Ruotsin yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanoa koskevassa selvityksessä (*Ny dataskyddslag, Kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning*) esitetään

mallia, jossa asian vireillepanija voisi, jos valvontaviranomainen ei ole kolmen kuukauden kuluessa vireillepanosta tehnyt ilmoitusta asian käsittelystä, vaatia valvontaviranomaiselta vastausta siihen, aikooko viranomainen ryhtyä toimenpiteisiin. Virnaomaisen tulisi kahdessa viikossa vastata rekisteröidylle. Jos viranomainen hylkää vaatimuksen, kyse olisi valituskelpoisesta päätöksestä.

Korkein hallinto-oikeus toteaa, että oikeusministeriön asettama passiivisuustyöryhmä esitti mietinnössään (*Työryhmämietintö 2008:5*) viivästysvalitusta koskevien säännösten lisäämistä hallintolainkäyttölakiin. Toistaiseksi esitys ei ole toteutunut. Korkein hallinto-oikeus ei pidä perusteltuna tällaisen säännöksen lisäämistä yksittäiseen sektorilakiin.

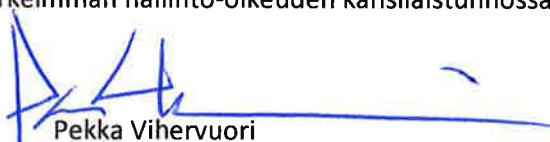
Lakiehdotuksessa esitetään perustettavaksi seuraamuslautakunta, joka tehtäviensä ja menettelyidensä puolesta muistuttaa osin tuomioistuinta. Korkein hallinto-oikeus toteaa, että seuraamuslautakunnassa mahdollisesti toimitettava suullinen käsittely ei voi korvata tuomioistuimessa toimitettavaa suullista käsittelyä. Huomioon on otettava myös, että saman asian yhtäaikainen käsittely seuraamuslautakunnassa ja hallinto-oikeudessa voi osoittautua ongelmalliseksi.

Lakiehdotuksen 37 §:n siirtymäsäännöksen mukaan asiat, jotka koskevat muutoksenhakua tietosuojalautakunnan päätöksiin, raukeavat lain tullessa voimaan. Tietosuojalautakunnan myöntämiä lupia koskevien asioiden raukeaminen on perusteltua, kun luvan tarve poistuu. Siirtymäsäännös ei ilmeisesti koske muita tietosuojalautakunnan ja -valtuutetun päätöksiä. Suurin osa korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä olevista tietosuoja-asioista koskee muutoksenhakua tietosuojavaletuutetun päätöksiin (kuten rekisteritietojen korjaamispyyntöjä koskevat asiat). Esitetty siirtymäsäännös ei koske näitä asioita. Vireillä voi olla myös asioita, joissa on tehty ennakkoratkaisupyntö unionin tuomioistuimelle. Muutoksenhakutuomioistuimille tulee jättää harkintavalta sen suhteen, miten näiden asioiden käsittelyä jatketaan henkilötietolain kumoutuessa.

Asetuksen 55 artiklan mukaan valvontaviranomaisilla ei ole toimivaltaa valvoa käsittelytoimia, joita tuomioistuimet suorittavat lainkäyttötehtäviensä yhteydessä. Asetuksen johdannossa todetaan, että tällaisten tiedonkäsittelytoimien valvonta olisi voitava uskoa jäsenvaltion oikeusjärjestelmään kuuluville erityiselimille, joiden olisi erityisesti varmistettava tämän asetuksen sääntöjen noudattaminen, vahvistettava oikeuslaitoksen edustajien tietoisuutta niille tämän asetuksen mukaisesti kuuluvista velvoitteista ja käsiteltävä tällaisiin tiedonkäsittelytoimiin liittyviä valituksia. Mietinnössä ei ole käsitelty tätä kysymystä eikä tuomioistuimia koskevien säännösten suhdetta esimerkiksi voimassa olevaan lakiin oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä, ja asia vaatii jatkoselvittelyä.

Lausunnon valmistelun on koordinoanut oikeusneuvos Hannu Ranta ja sen laatimiseen ovat osallistuneet myös esittelijäneuvos Mikko Rautamaa ja oikeussihteeri Liisa Selvenius-Hurme. Lausunto on käsitelty korkeimman hallinto-oikeuden kansliaistunnossa 28.8.2017.

Presidentti

Pekka Vihervuori

Kansliapäällikkö

Toni Kaarresalo